

Konwencja Berneńska

O ochronie dzieł literackich i
artystycznych

Konwencja Berneńska

- W 1886 roku dziesięć europejskich państw podpisało Konwencję Berneńską o Ochronie Dzieł Literackich i Artystycznych (zwana dalej jako „Konwencją Berneńską”) w celu ujednoczenia niektórych zasad odnośnie prawa autorskiego. Od tego czasu do Konwencji Berneńskiej przystąpiły w sumie 164 państwa. **Polska przystąpiła do Konwencji Berneńskiej 28 stycznia 1920 r.**

Konwencja Berneńska

- Jest to pierwsza umowa międzynarodowa zawarta w Bernie w 1886 r.
- Konwencja berneńska oparta jest na dwóch podstawowych zasadach:
- **zasada minimum ochrony** – sygnatariusze muszą zapewnić w krajowym prawie wewnętrznym przynajmniej taką ochronę praw autorskich, jaką przewidują postanowienia konwencji,
- **zasada asymilacji** – twórca z innego kraju musi być traktowany na równi z obywatelami danego kraju członkowskiego

Konwencja Berneńska

- Generalnie, minimalny czas trwania ochrony przyznanej konwencją (...) obejmuje **życie autora i pięćdziesiąt lat po jego śmierci** (art.7. ust.1). W każdym wypadku okres trwania ochrony będzie regulowany przez prawo państwa, w którym żąda się ochrony; jeżeli jednak ustawodawstwo tego państwa nie stanowi inaczej, okres ten nie będzie dłuższy od okresu ustalonego w państwie pochodzenia dzieła. (art.7. ust.8).
- **Zgodnie z konwencją ochrona praw autorskich jest automatyczna, nie jest wymagana żadna rejestracja, ani umieszczanie noty o prawach autorskich czy też znaczka**

Ochrona praw osobistych, jak i majątkowych

- Polskie prawo autorskie chroni zarówno prawa osobiste twórcy jak i jego prawa majątkowe.
- Autorskie prawa osobiste chronią "intelektualny" związek twórcy z jego dziełem. Powstają one z chwilą ustalenia utworu (przeniesienia twórczego na jakąkolwiek formę, z którą może zapoznać się grupa osób). W prawie polskim pojęcie autorskich praw osobistych reguluje art. 16 "Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych" (Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz 904).

Autorskie prawa osobiste

- **Prawo osobiste** jest rodzajem szczególnej więzi niezbywalnej i nie podlegającej zrzeczeniu się, łączącej twórcę z jego utworem.
- **Autorskie prawa osobiste** nigdy nie wygasa i jest, z natury rzeczy, niezbywalne, nie można się go zrzec ani przenieść na inną osobę.

Autorskie prawa osobiste

- W szczególności twórca ma prawo do:
 - autorstwa utworu;
 - oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo;
 - nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania;
 - decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności;
 - nadzoru nad sposobem korzystania z utworu.

Naruszenia

- wykorzystanie cudzego dzieła lub jego fragmentu jako własnego (plagiat);
- wskazanie jako autora innej osoby niż rzeczywisty twórca;
- brak wskazania autora (chyba, że wola twórcy było pozostanie anonimowym, w takim jednak wypadku konieczne jest wskazanie, że twórca zastrzega sobie anonimowość, inaczej mogłoby dojść do plagiatu);

Naruszenia cd.

- oznaczenie autora dzieła niezgodnie z jego wolą, np. nazwiskiem zamiast pseudonimem;
- dokonanie zmian formy lub treści utworu, bez uzyskania uprzedniej zgody autora, np. samowolne skrócenie tekstu;
- wykorzystanie dzieła w sposób niezgodny z wolą autora, np. w kontekście naruszającym dobre obyczaje, jeśli uzasadnione było przyjęcie, że autor nie życzy sobie takiego wykorzystania;

Naruszenia cd.

- wydanie, publiczne udostępnienie, wprowadzenie do obrotu utworu wbrew woli autora.

Ochrona autorskich praw osobistych

- Twórca, którego autorskie prawa osobiste zostały zagrożone, może ustnie lub (lepiej) pisemnie wezwać osobę, która dokonała naruszenia, aby zaniechała tego działania. Może także żądać, aby osoba naruszająca jego prawa złożyła publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie (spotykamy takie przeprosiny w prasie).

Ochrona autorskich praw osobistych

- Jeżeli naruszenie było zawinione, to znaczy osobie, która naruszała prawa twórcy można przypisać winę (wiedziała, że narusza prawo lub co najmniej powinna to podejrzewać), sąd może przyznać pokrzywdzonemu twórcy odpowiednią sumę pieniężną jako zadośćuczynienie za doznaną krzywdę

Ochrona autorskich praw osobistych

- Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, o ochronę jego praw może też wystąpić stowarzyszenie twórców właściwe ze względu na rodzaj twórczości lub organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi (np. ZAIKS), która zarządzała prawami autorskimi zmarłego twórcy.

Autorskie prawa majątkowe

- Autorskie prawa majątkowe twórcy obejmują wyłączone prawo do:
 - korzystania z utworu – skutkuje to koniecznością uzyskania przez inne osoby zgody twórcy na korzystanie z dzieła;
 - rozporządzania utworem na wszystkich polach eksploatacji,
 - wynagrodzenia za korzystanie z utworu – twórca samodzielnie decyduje o tym, czy będzie pobierał wynagrodzenie.

Autorskie prawa majątkowe

- Twórca ma wyłączone prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu. Oznacza to, że tylko twórca ma prawo do swojego utworu, może zbyć prawa do niego oraz ma prawo do zapłaty za to, że ktoś korzysta z tego utworu.

Autorskie prawa majątkowe

- Autorskie prawa majątkowe mogą przejść na inne osoby w drodze dziedziczenia lub na podstawie umowy. Nabywca autorskich praw majątkowych może też przenieść je na inne osoby.
- Przejście autorskich praw majątkowych, to jest przekazanie innej osobie prawa do używania (korzystania z) utworu oraz „zarabianie na utworze” może odbyć się na podstawie:
 - umowy o przeniesienie autorskich praw majątkowych, albo umowy o korzystanie z utworu (licencja).

Autorskie prawa majątkowe

- Umowy te dotyczą tylko tych pól eksploatacji, które zostaną w nich wymienione, czyli np. jeśli umowa mówi tylko o tym, że książka zostanie udostępniona w Internecie na stronie wydawcy, to nie ma on już prawa jej wydrukować (ponieważ byłoby to zupełnie inne, nieprzewidziane w umowie, tzw. pole eksploatacji).

Autorskie prawa majątkowe

- Różnica między tymi umowami polega na tym, że w przypadku przeniesienia własności praw majątkowych nie przysługują już one twórcy po zawarciu umowy, a jedynym uprawnionym do korzystania z utworu i pobierania wynagrodzenia jest nabywca tych praw. W przypadku licencji prawa nadal pozostają przy twórcy, zaś licencjobiorca może z utworu korzystać w określonym w licencji zakresie.

Czas trwania praw majątkowych

- Prawa majątkowe nie trwają bezterminowo i wygasają po określonym czasie. Umożliwia to nam czerpanie ze spuścizny historycznej bez opłat. I tak, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, **autorskie prawa majątkowe gasną z upływem lat siedemdziesięciu:**

Czas trwania praw majątkowych

- 1) od śmierci twórcy, a do utworów współautorskich – od śmierci współtwórcy, który przeżył pozostałych;
- 2) w odniesieniu do utworu, którego twórca nie jest znany – od daty pierwszego rozpowszechnienia, chyba że pseudonim nie pozostawia wątpliwości co do tożsamości autora lub jeżeli autor ujawnił swoją tożsamość;

Czas trwania praw majątkowych

- 3) w odniesieniu do utworu, do którego autorskie prawa majątkowe przysługują z mocy ustawy innej osobie niż twórca (pracodawca!) – od daty rozpowszechnienia utworu, a gdy utwór nie został rozpowszechniony – od daty jego ustalenia;
- 4) w odniesieniu do utworu audiowizualnego – od śmierci najpóźniej zmarłej z wymienionych osób: głównego reżysera, autora scenariusza, autora dialogów, kompozytora muzyki.

Ustawa o ochronie danych osobowych

- Ustawa o ochronie danych osobowych ma na celu przede wszystkim chronić osoby fizyczne, których dane osobowe są lub mogą być przetwarzane przez różne podmioty, instytucje, organizacje.
- Ustawa szczegółowo określa zasady postępowania z tymi danymi, które posiada organizacja. Wskazuje warunki przetwarzania danych, czyli co musi zrobić organizacja, aby można było powiedzieć, że legalnie, zgodnie z prawem, przetwarza te dane, a także określa prawa osób, których dane posiada.

Ustawa o ochronie danych osobowych

- Ustawa ma zapobiegać sytuacjom nadużywania danych osób fizycznych, szczególnie wbrew ich woli i zmuszać tych, którzy te dane posiadają, do dbania o bezpieczeństwo tych danych. Ponadto w ustawie zostały określone kompetencje organu do spraw ochrony danych osobowych, czyli Generalnego Inspektora Ochrony Danych.